

**Міжнародний центр
перспективних досліджень**

вул. Пимоненка, 13а, Київ, Україна, 04050
www.icps.com.ua

політичний коментар

№2 (56)

У цьому числі політичного коментаря Міжнародний центр перспективних досліджень подає результати аналізу державної політики та чинники впливу на неї у лютому 2008 року.

ПОЛІТИЧНА КОНКУРЕНЦІЯ

Дострокові парламентські вибори 2007 року вирішили політичний конфлікт між Президентом, підтримуваним опозицією, та урядовою коаліцією, але без відповідних законодавчих змін не змогли вирішити проблем, які стали передумовами політичної кризи початку 2007 року. Після проведення виборів політичні сили не змогли узгодити, яким чином унормувати стосунки між урядом та Президентом і між коаліцією та опозицією. Це залишає ризики для виникнення таких політичних криз у майбутньому.

Прихід до влади нової коаліції у складі Блоку Юлії Тимошенко та “Нашої України – Народної самооборони” не призвів до злагодженої роботи Президента, уряду, парламентської більшості та стабільної роботи парламенту. Можливості для досягнення політичних компромісів, які дали б змогу парламентській коаліції продуктивно пропрацювати щонайменше до президентських виборів, втрачаються.

Логіка політичної боротьби привела Президента, Прем’єр-міністра та лідера опозиції до ситуації, у якій дедалі важче відновити послідовність дій, які нормалізували б стосунки у цьому трикутнику та дали б змогу зосередитися на позитивних перетвореннях у державній політиці. Через безкомпромісну позицію Партії регіонів щодо питання НАТО парламент більш як місяць не може працювати в режимі пленарних засідань. Однак за мотивами опозиції проглядається незгода сприйняти факт формування коаліції “БЮТ – “НУ–НС”.

Перспектива президентських виборів стала аргументом на користь жорсткої конкуренції між Президентом і головою уряду, а не аргументом на користь співпраці між ними задля досягнення і розділення спільного успіху. Президент дедалі сильніше критикує Прем’єр-міністра, а Прем’єр-міністр передусім працює на виконання своїх передвиборних обіцянок, а не на реалізацію коаліційної угоди.

Тому надалі ми прогнозуємо загострення конкуренції між Президентом та урядом, стосунки між якими вже визначає логіка передвиборної кампанії. Для Партії регіонів конфлікт між фактичними лідерами коаліції – постійний шанс знову повернутися до влади, тому їй так важко погодитися з роллю парламентської опозиції.

**Конкуренція між
Президентом
і Прем’єр-міністром
загострюватиметься**

БЮТ нарощує популярність, відстань між Президентом та урядовою коаліцією зростає

В умовах, коли роботу парламенту заблоковано і політику коаліції реалізує лише уряд, союз між БЮТ і “НУ–НС” працює передусім на політичні інтереси БЮТ та Юлії Тимошенко. Результати останніх опитувань громадської думки свідчать, що серед усіх політичних сил, представлених у Верховній Раді, лише БЮТ не втратила б своєї підтримки в разі проведення дострокових виборів (див. Таблиця 1)¹. Партія регіонів і “Наша Україна – Народна самооборона” втрачають свою популярність.

Таблиця 1. Рейтинги партій і результати дострокових виборів 2007 року

Партія	Рейтинг, %	Результати виборів 2007 року, %
Партія регіонів	23,1	34,37
Блок Юлії Тимошенко	30,2	30,71
“Наша Україна – Народна самооборона”	10,1	14,15
КПУ	5,1	5,39
Блок Литвина	3,7	3,96

Голова Секретаріату Президента почав створювати нову пропрезидентську партію

З огляду на це Президент, продовжуючи публічно підтримувати коаліцію, ініціює кроки для посилення своєї політичної позиції в контексті президентських виборів 2009 року. Голова Секретаріату Президента Віктор Балога оголосив про створення нової партії на підтримку Віктора Ющенка на майбутніх виборах. Вихід Віктора Балого та ще шести депутатів з Народного Союзу “Наша Україна” (“НС–НУ”) – основної партії в блоку “НУ–НС” – передусім означає, що Президент шукає новий майданчик своєї підтримки в парламенті. Порівняно з блоком “НУ–НС” нова партія Президента має бути лояльнішою та гнучкішою щодо коаліційних преференцій.

Ініціатива Віктора Балого також може розглядатися як звернення до фракції “НУ–НС” визначитися, на чиєму боці вона перебуває. Чи підтримає фракція Віктора Ющенка, навіть коли він запропонує їй створити коаліцію з Партією регіонів, чи її частина не піде на це і примкне до Юлії Тимошенко? Очевидно, мірою наближення виборів блок партій “НУ–НС” чекає процес самовизначення стосовно кандидата на президентських виборах, що, як наслідок, може призвести до розпаду блоку.

Відкритим лишається також питання щодо того, якою буде ідентифікація нової партії. Бо якщо це буде лише “партія Президента”, тобто чергова партія влади, то цей передвиборний проект матиме обмежений успіх, як свідчить український досвід. Більші шанси така партія мала б, якби будувалася не за єдиним принципом підтримки Президента, а на програмних засадах, які представили б альтернативу лівого популізму, що експлуатується всіма політичними партіями, та запропонувала б програму реформ.

¹ Опитування Центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, що проводилося з 31 січня до 5 лютого. Усього було опитано 2017 респондентів старших 18 років у всіх регіонах. Статистична похибка вибірки не перевищує 2,3%.

Блокування парламенту завершується

Основним засобом політичної боротьби для головної опозиційної фракції у парламенті – Партії регіонів – наразі є блокування роботи парламенту. Менші опозиційні фракції опинилися в її фарватері, Блок Литвина зайняв виразну помірковану позицію, демонструючи готовність до компромісу, а КПУ – навпаки, жорстку і безкомпромисну.

Формальною причиною для блокування стало підписання спікером парламенту Арсенієм Яценюком спільно з Президентом і головою уряду листа до штаб-квартири НАТО з проханням про приєднання України до Плану дій щодо членства в НАТО. Згідно з позицією Партії регіонів, Голова Верховної Ради не мав право ставити такий підпис, оскільки парламент не ухвалював відповідного рішення, яке уповноважувало б його це робити. Основна вимога фракції полягала в тому, аби спікер Арсеній Яценюк відкликав свій підпис.

Інша причина блокування – бажання продемонструвати недієздатність коаліції між БЮТ і “НУ–НС”. Однак упродовж лютого стало очевидно, що блокування трибуни вигідне не лише Партії регіонів і що учасники коаліції та Президент використовують цю ситуацію на свою користь навіть більшою мірою, аніж Партія регіонів.

Уряд відсторонився від парламентської роботи, сконцентрувавшись на виконанні обіцянок щодо повернення вкладів, відбиванні інформаційних атак Президента і вирішенні українсько-російських газових проблем. Ситуація з блокуванням парламенту, з одного боку, вигідна Президенту в контексті здійснення конституційної реформи, а з іншого – для зближення з поміркованішою, так званою бізнес-групою в Партії регіонів, що асоціюється з Ринатом Ахметовим.

Вихід з “НС–НУ” Віктора Балоги, який є давнім прихильником коаліції з Партією регіонів, відкрив можливість для створення альтернативного політичного проекту, який об’єднував би частину “НУ–НС” і лояльну Президенту частину Партії регіонів у політичній конкуренції з Юлією Тимошенко. Це створює виклик для Партії регіонів як цілісного утворення і для Віктора Януковича як її лідера. Чи зможе Віктор Янукович утримати партію разом, запевнивши всі її внутрішні фракції в тому, що партія на чолі з ним залишається найефективнішим засобом відстоювання їхніх політичних інтересів?

Блокування парламентської трибуни втрачає сенс для Партії регіонів, оскільки не досягає прихованих політичних завдань. Навіть більше, це негативно відображається на рейтингу партії. Тому вона погодилася на розблокування роботи Верховної Ради і підписання єдиного компромісного тексту заяви щодо НАТО. Однак ми очікуємо, що після розблокування робота парламенту матиме обмежену ефективність, адже коаліція досить хитка та не має згоди щодо низки пріоритетних законопроектів, внесених на розгляд парламенту (зняття депутатської недоторканності, новий закон про референдум, програма приватизації).

Майбутнє Конституції України

На тлі бездіяльності парламенту почала свою роботу створена Президентом Національна конституційна рада, яка має напрацювати нову редакцію Конституції України. Склад цієї ради дає підстави вважати, що вона буде лояльною до Президента. Представники громадянського суспільства та спеціалісти з конституційного права становлять у ній меншість. Оскільки рада формувалася самим Президентом, більш як половина її складу – політики та лояльні до Президента державні службовці. Лояльним до Президента є і склад робочої групи цієї ради, який має готувати остаточний варіант нового проекту Конституції.

Своєю статтею в популярному українському тижневику Президент розпочав дебати щодо нової Конституції. Виходячи з публічно висловленої Президентом позиції, Україна має продовжувати розвиватися як парламентська республіка із

***Партія регіонів
прагнула показати
недієздатність
коаліції***

***Президент і уряд
використали
блокування
парламенту
на свою користь***

***Парламент буде
розблоковано, але
працюватиме
з обмеженою
ефективністю***

***Розпочалася робота
над новою
Конституцією***

***Україна
розвиватиметься як
парламентська
республіка***

сильним президентом². Водночас нова Конституція має посилити інструменти прямої демократії. Президент також пропонує дати відповіді в Конституції на питання одно– або двопалатності парламенту, оптимальної виборчої системи, вдосконалення моделі розподілу влади.

Пропозиції Президента щодо нової Конституції, висловлені публічно, такі:

- дати можливість громадянам подавати скарги в Конституційний Суд у разі порушення їхніх конституційних прав;
- запровадити інститут народної законодавчої ініціативи, давши змогу певній кількості громадян вносити законопроекти на розгляд до парламенту;
- запровадити “народне вето” – референдум за народною ініціативою, який може скасувати закон або окремі положення закону, ухваленого парламентом;
- визначити статус і виписати права парламентської опозиції;
- скасувати необмежену депутатську недоторканність;
- посилити засади парламентаризму в Україні;
- дати Президенту “правові інструменти впливу для запобігання порушенню Конституції, ліквідації загроз для існування держави чи виникнення ризиків національної безпеці”;
- зберегти принцип формування уряду коаліцією депутатських фракцій, але “збалансувати механізм політичної відповідальності уряду”, враховуючи, “що компетенція Кабінету Міністрів України тісно пов’язана з повноваженнями Президента України, який має конституційно закріплені владні преференції у визначених сферах”;
- створити передумови для проведення адміністративно-територіальної реформи та реформи місцевого самоврядування, переглянути перелік повноважень обласних державних адміністрацій та обласних рад, виключити положення про можливість делегування повноважень органами місцевого самоврядування органам державної влади;
- створити передумови для судової реформи, змінивши принципи заміщення суддівських посад;
- передбачити “заходи запобігання політичному сепаратизму”.

Зміст цих пропозицій порушує цілу низку питань. Багато з озвучених пропозицій можна реалізувати, не змінюючи Конституцію. Навіщо Президент обирає для них такий складний шлях, як конституційні зміни? Якщо модель розподілу влад має бути лише вдосконалена, що передбачає Президент, то чому не можна внести зміни до чинної редакції, а треба ухвалювати нову Конституцію?

Лідери парламентських політичних сил не поділяють поглядів Президента щодо напрямку змін Конституції. КПУ послідовно виступає за парламентську республіку та скасування посади президента. Блок Литвина – за парламентсько-президентську республіку з обмеженою роллю президента. Юлія Тимошенко займає послідовну позицію щодо встановлення в Україні сильної президентської республіки. На її думку, в країні не може бути “двовладдя” і тому має бути один чільник виконавчої влади, в ідеалі – всенародно обраний президент. Водночас лідер БЮТ

² Див. Віктор Ющенко. Україні потрібна Конституція національного творення. – “Дзеркало тижня”, № 7(686) 2008, <http://www.dt.ua/1000/1550/62151/>.

Президент пропонує посилити механізми прямої демократії

Парламентські партії проти посилення ролі президента

погоджується з тим, що якщо народ на всенародному референдумі підтримає парламентську республіку, тоді єдиним чільником виконавчої влади має бути прем'єр-міністр. Позиція ПР найменш ясна, але з публічних висловлювань членів партії зрозуміло, що вони підтримують розвиток парламентської форми правління та посилення ролі прем'єра. Лише "НУ-НС" підтримує ініціативу президента щодо посилення повноважень президента. Таким чином, у разі голосування за нову редакцію Основного Закону в парламенті депутати готові підтримати лише проект Конституції, спрямований на посилення законодавчого органу влади.

У таких умовах провести зміни до чинної Конституції через парламент неможливо, і Президент обрав позапарламентський шлях ухвалення нової редакції Основного Закону – Конституційна рада та всенародний референдум. Водночас запізнілі і не завжди конкретні відповіді Президента на питання щодо змісту нової Конституції, млявість публічних дебатів та обраний позапарламентський шлях ухвалення провокує побоювання політичних сил щодо того, що головна мета Президента – конституційне посилення власних повноважень щодо уряду. Виникає історична аналогія з конституційним референдумом, ініційованим 2000 року колишнім президентом України Леонідом Кучмою, який тодішня опозиція назвала наступом на демократію.

Лідери парламентських партій загалом поділяють думку, що конституційні зміни мають пройти випробування на всенародному референдумі, однак категорично проти обраної Президентом процедури ухвалення в обхід парламенту. Крім того, вони не висловлюють довіри Національній конституційній раді, попри те, що їхні представники там засідають. Лідери партій сходяться на думці, що Конституційна рада – політично заангажований орган, створений для того, аби ухвалити проект Конституції, вигідний Президенту.

Таким чином, вибрана Президентом процедура ухвалення Конституції, найімовірніше, зазнає поразки. Президентові все одно потрібна підтримка парламенту для зміни законодавства про референдум і дієздатність Центральної виборчої комісії, яка має організувати проведення всеукраїнського референдуму. Оскільки і у парламенті, і у ЦВК БЮТ і ПР, об'єднавшись, мають можливості заблокувати ініціативи Президента, ймовірність реалізації широкомасштабних конституційних змін без згоди цих політичних сил сумнівна.

Президент хоче ухвалити Конституцію в обхід парламенту

БЮТ і ПР не довіряють Конституційній раді

Парламент може заблокувати конституційні зміни

ДЕРЖАВНІ РІШЕННЯ

Вступ до СОТ

5 лютого 2008 року Генеральна рада Світової організації торгівлі (СОТ) ухвалила умови вступу України до цієї організації. Україна набуде членства в СОТ через 30 днів після того, як Верховна Рада ратифікує відповідний протокол. Україна має це зробити до 4 червня 2008 року.

Головна перевага вступу до СОТ – поліпшення регуляторного середовища

Членство в СОТ сприятливо вплине на українську економіку. Передусім поліпшиться регуляторне середовище: воно стане менш обтяжливим, більш справедливим і передбачуваним для бізнесу. Регулювання СОТ спрямовані на зменшення перешкод для міжнародної торгівлі. Такі перешкоди – це не лише тарифні зовнішньоторгівельні обмеження, як-от стягнення мит або накладення квот на імпорт або експорт товарів і послуг, а й різноманітні непрямі засоби впливу на торгівлю. Тому вступ до СОТ означає необхідність удосконалювати регулювання в багатьох сферах законодавства.

Унаслідок вступу до СОТ правила гри в економіці стануть більш рівними для всіх гравців. Державні підприємства повинні будуть працювати на комерційній основі. Зменшаться можливості для дискримінації іноземного бізнесу. Лобіювання преференцій для окремих галузей або підприємств стане складнішим. Завдяки однаковим правилам гри в економіці конкуренція посилиться, що призведе до зниження витрат виробництва та зростання вкладень підприємств у розвиток.

Членство в СОТ звужить поле для можливих змін у регуляторному середовищі в майбутньому: вони не зможуть відбуватися всупереч вимогам СОТ і, відповідно, не погіршуватимуть умов для торгівлі. Як наслідок, бізнес зможе краще прогнозувати й планувати свою діяльність.

Україна торгуватиме з більш як 150 країнами на основі режиму найбільшого сприяння

Поза тим, позитивний вплив вступу до СОТ на економіку буде зумовлений ширшими можливостями для реалізації конкурентних переваг України в міжнародній торгівлі. Україна матиме змогу провадити торгівлю з країнами – членами СОТ на основі принципу найбільшого сприяння. Цей принцип означає: якщо країна знижує якийсь бар'єр у торгівлі для одного члена СОТ, для решти членів вона мусить зробити те саме. Відповідно, Україна отримає такий самий доступ до ринку кожної з країн СОТ, який мають інші країни – члени цієї організації. Унаслідок цього полегшиться експорт української продукції до низки країн, зокрема до Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки.

Доступ до українського ринку також стане легшим для країн – членів СОТ. Україна взяла на себе зобов'язання знизити рівень захисту від імпорту багатьох своїх ринків. Крім того, Україна знизить перешкоди для експорту низки товарів, вивезення яких вона обмежує.

Вплив вступу до СОТ на сектори економіки

Галузі – найбільші експортери виграють від вступу до СОТ

Вступ до СОТ дасть змогу розширити виробництво у галузях – найбільших експортерах. Металургія збільшить обсяги експорту до ЄС, який уже не зможе застосовувати квоти на українську продукцію. Зменшаться втрати виробників металургії та хімічної промисловості від антидемпінгових заходів: правила СОТ чітко й вузько визначають поняття демпінгу й умови, за яких можливе застосування антидемпінгових мит.

Сприятливий вплив на металургійну та хімічну галузі (а також сільськогосподарський сектор) справить скасування мінімальних індикативних експортних цін. Виробники зможуть краще планувати свою експортну діяльність, адже зникне ризик застосування індикативних цін для обмеження експорту³.

Позитивно вплине на обсяги експорту металургійної галузі зниження експортних мит на лом чорних металів: підприємства зі збору й обробки металолому зможуть продавати його дорожче. Хоча внаслідок цього збільшаться витрати виробників металопродукції, які використовують металолом як сировину, виробництво та експорт металів суттєво не постраждають, адже й за вищих цін на лом рентабельність українських металургів буде високою.

Захист внутрішнього ринку від імпорту промислових товарів⁴ після вступу до СОТ загалом знизиться несуттєво; відчутні зміни відбудуться лише в деяких секторах. Зокрема суттєво знизяться імпорتنі мита на автомобільні транспортні засоби⁵. Проте умови конкуренції в нижчому ціновому сегменті, у якому працюють внутрішні виробники, суттєво не зміняться. По-перше, недорогі імпортовані російські автомобілі не здешевіють: вони й зараз не обкладаються митом. По-друге, дозвіл ввозити після вступу до СОТ транспортні засоби старші за вісім років, які могли б стати альтернативою дешевим українським автомобілям, не справить на ринок відчутного впливу, адже плата за першу реєстрацію таких засобів у ДАІ дуже висока і робить недоцільною їх імпорт. Водночас зниження мит може спричинити зниження темпів нарощування великовузлового збирання автомобілів, яке, з-поміж іншого, слугувало засобом уникнення високих імпорتنих тарифів на готові вироби.

**Виробництво
автомобілів
зростатиме попри
зниження мит**

У сільському господарстві ефект від вступу буде різним для різних підгалузей. Деякі сектори зможуть наростити виробництво та експорт зразу ж після вступу. Передусім стане ще привабливішим⁶ експорт соняшникового насіння, експортні мита на яке знижуватимуться⁷, та зросте експорт зернових, щодо вивезення яких Україна зобов'язалася скасувати кількісні обмеження. У довгостроковому періоді зможе наростити експорт молочний сектор: це стане можливим, коли виробничі процеси будуть оновлені таким чином, щоб українська молочна продукція відповідала стандартам ЄС.

На виробників цукру вступ до СОТ справить несуттєвий вплив: хоча захист ринку знизиться, він однак лишатиметься високим⁸. Позитивно вплине на

³ Мінімальні індикативні ціни перешкоджали експорту в окремих випадках; зазвичай індикативні ціни не справляли негативного впливу на обсяги експорту.

⁴ Середній рівень зв'язаних тарифів (тобто максимальних тарифів, які може застосовувати країна) на імпортовані промислові товари становить 4,95%. (Ідеться про середнє арифметичне, тобто без зважування за обсягами торгівлі.)

⁵ Зокрема імпортне мито на легкові автомобілі знизиться з 25% до 10%.

⁶ Зараз експорт соняшникового насіння швидко зростає завдяки високим світовим цінам.

⁷ Під час вступу до СОТ експортне мито на насіння соняшнику становитиме 16%. Надалі воно знижуватиметься на 1 в.п. щороку і зрештою становитиме 10%.

⁸ Україна зобов'язалася надати тарифну квоту на імпорт цукру-сирцю з тростини обсягом 260 тис. тонн на рік вступу (2009 року вона становитиме 263,9 тис. тонн, з 2010 – 267,8 тис. тонн), яка обкладатиметься митом у 2%. З решти імпортованого цукру стягатимуть мито 50%, близьке до заборонного.

**Вступ до СОТ
стимулюватиме
розвиток сільського
господарства**

сектор прогнозується відкритості ринку для імпорту та чіткість правил розподілу імпортних квот⁹.

З-поміж секторів, для яких зниження імпортних тарифів¹⁰ унаслідок вступу до СОТ може мати негативні наслідки для обсягів виробництва, – виробництво свинини та курятини¹¹. Навіть більше, тваринництво загалом постраждає від здорожчання кормів унаслідок лібералізації ринків зернових. Проте, зважаючи на те, що в цьому секторі Україна має конкурентні переваги та великий потенціал підвищення ефективності виробництва, у довгостроковому періоді тваринництво, як і рослинництво, виграє від вступу до СОТ.

Таблиця 2. Зв'язані імпортні митні тарифи на деякі види сільськогосподарської продукції¹²

Вид продукції	Тариф, %
Молоко та молокопродукти	10
Яловичина	15
Свинина свіжа	12
Свинина заморожена	10
Курятина свіжа	12-15
Курятина заморожена	10

Джерело даних: СОТ

**Вступ до СОТ
не призведе
до скорочення
допомоги сільському
господарству**

Водночас вступ до СОТ не буде чинником скорочення державної допомоги сільському господарству: максимально дозволений рівень допомоги з “жовтої скриньки”¹³ вищий, ніж його надавали в останні роки.

Хоча надалі граничний рівень допомоги може бути знижений, оскільки СОТ прагне до скорочення субсидування сільського господарства, український аграрний сектор не постраждає: зниження граничного рівня допомоги відбуватиметься і в інших країнах. Для внутрішніх виробників вигідна лібералізація сільського господарства у світі, адже Україна має конкурентні переваги в цьому виді діяльності й наближення цін до ринкових (наразі ціни занижено через великі обсяги субсидування в розвинених країнах) дасть змогу нашій країні збільшити обсяги експорту.

⁹ Докладніше див. Report of the Working Party (WT/ACC/UKR/152): http://www.wto.org/english/news_e/pres08_e/pr511_e.htm.

¹⁰ Середній рівень зв'язаних імпортних тарифів на сільськогосподарські товари становитиме 10,66%.

¹¹ Див. дослідження ПРООН “Наслідки вступу до СОТ для української економіки: оцінка цінової конкурентоспроможності”: http://www.un.org.ua/brc/ua_bks_src/WTO_Study_UKR%20rev.pdf.

¹² Докладніше див. Schedule of Concessions and Commitments on Goods (WT/ACC/UKR/152/Add.1): http://www.wto.org/english/news_e/pres08_e/pr511_e.htm.

¹³ До заходів “жовтої скриньки” – їх застосування СОТ обмежує – належать заходи, які, як вважають, викривлюють конкурентне середовище (і, як відомо з практики, зазвичай не стимулюють підвищення ефективності виробництва). Це, зокрема, дотації на сільськогосподарську продукцію, пільгове кредитування аграріїв за рахунок бюджету, дотації на товари й послуги, які сільськогосподарські виробники використовують у процесі виробництва.

Водночас найближчими роками невисокий технологічний рівень сільськогосподарського виробництва в Україні обмежуватиме можливості для розширення сектору: хоча вступ до СОТ буде потужним чинником прискорення приватних інвестицій у розвиток галузі, державні вкладення в підвищення продуктивності в сільському господарстві вочевидь залишатимуться низькими¹⁴.

Наслідки газових переговорів України та Росії

Головним наслідком газових переговорів України та Росії, імовірно, стане відмова від компанії-посередника RosUkrEnergo. Зміна схеми поставок газу може статися у другому півріччі 2008 року або 2009 року.

Газпром може підтримати ініціативу української сторони щодо відмови від посередника в торгівлі газом з огляду на оголошену стратегію компанії з поліпшення корпоративного управління та міжнародного іміджу. Проте водночас Газпром намагатиметься зберегти присутність на газовому ринку України (як і в інших країнах-імпортерах російського газу).

Газпром може погодитися на зміну схеми поставок газу

На нашу думку, найближчим часом Україна відкриє доступ іноземним, зокрема російським, компаніям на ринки видобутку, розподілу та постачання газу, залишивши незмінним контроль уряду над транспортуванням і транзитом. Тож можливе створення спільного підприємства між Нафтогазом і Газпромом або інша форма приходу Газпрому на український ринок постачання газу.

Ми очікуємо, що ціна імпортованого Україною газу 2008 року не зміниться і становитиме 179,5 дол. США за 1 000 куб м. Ми не прогнозуємо перегляд транзитної ставки Україною 2008 року. Якщо ж це станеться, Росія також перегляне ціни для України в бік підвищення. За такого сценарію найбільші витрати зазнають промислові споживачі, тимчасом як більші доходи від транзиту уряд, імовірно, розподілить між соціальними виплатами, утриманням ГТС і компенсацією вищих цін для населення.

2008 року умови постачання газу в Україну не зміняться

Фінансовий стан Нафтогазу залишатиметься крихким. Найбільший виклик для компанії становить низька платіжна дисципліна та заборгованість українських споживачів: так, у січні 2008 року середній рівень оплати теплокомуненерго та ТЕЦ за газ знизився до рекордних 40–50%¹⁵. А проблему боргів з Росією буде вирішено найближчим часом – коли сторони остаточно домовляться про нову схему постачання.

На нашу думку, очікуване відновлення постачання газу промисловим споживачам компанією не вирішить проблему незадовільного фінансового стану компанії, адже рентабельність поставок газу промисловим споживачам невисока. Держава ж не зможе надавати підтримку¹⁶ Нафтогазу

2009 року тарифи на газ для населення відчутно зростуть

¹⁴ СОТ не обмежує надання сільськогосподарським виробникам допомоги “зеленої скриньки”, яка не спотворює конкурентне середовище (і зазвичай сприяє зростанню ефективності виробництва). До таких видів допомоги належать, зокрема, витрати на наукові дослідження, підвищення кваліфікації працівників, надання інформації виробникам, вкладення в інфраструктуру сільської місцевості.

¹⁵ Це пояснюється, зокрема, утриманням місцевою владою темпів зростання цін на тепло та інші житлово-комунальні послуги для населення впродовж 2007 року, що суттєво погіршило фінансовий стан комунальних підприємств.

¹⁶ Держава надає фінансову допомогу компанії, зокрема залишивши 2008 року (уперше за кілька років) рентні платежі за видобуток газу та нафти незмінними.

впродовж тривалого часу, зважаючи на великі розміри необхідної допомоги. На нашу думку, уряд буде змушений суттєво підняти тарифи на газ для населення вже 2009 року

ISSN 1816-7160

Публікацію *політичний коментар* засновано у квітні 2003 року.

Друкований засіб масової інформації *політичний коментар* зареєстровано в Державному комітеті телебачення і радіомовлення України, свідоцтво КВ № 922 від 30 вересня 2004 року.

Редактор: Наталія Шаповалова.

Експерти: Іван Пресняков, Віктор Чумак, Ганна Чередниченко, Наталія Шаповалова, Льдар Газізуллін.

Літературний редактор: Надія Цісик.

Члени Наглядової Ради Міжнародного центру перспективних досліджень не відповідають за оцінки та погляди, висловлені на сторінках публікації.

Хоча Міжнародний центр перспективних досліджень доклав усіх зусиль для забезпечення якості цієї публікації, ані МЦПД, ані його консультанти, ані члени Наглядової Ради МЦПД не відповідають за жодні збитки чи шкоду, завдані особі, яка покладалася на цю публікацію, хоч би якою була причина цих збитків чи шкоди.

Щодо отримання публікацій МЦПД просимо звертатися за тел.: (044) 484 -4410, e-mail: marketing@icps.kiev.ua.

Розповсюджується за передплатою.

Міжнародний центр перспективних досліджень:
вул. Пимоненка, 13а, Київ, Україна, 04050.
Телефон: (044) 484-4400. Факс: (044) 484-4402.
E-mail: office@icps.kiev.ua. Web: <http://www.icps.com.ua>

© 2008 Міжнародний центр перспективних досліджень
У разі цитування обов'язкове посилання на *політичний коментар*.